

Çocuk Suçluluğunda Sosyal ve Coğrafi Bölgenin Belirleyici Rolü

Yavuz Selvi¹, Adem Aydın¹,
Sultan Kılıç²,
Pinar Güzel Özdemir²

¹Yard. Doç. Dr., ²Asist. Dr.,
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Psikiyatri Anabilim Dalı, Van - Türkiye

Yazışma adresi / Address reprint requests to: Yard. Doç. Dr. Yavuz Selvi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Ana Bilim Dalı 65200, Van - Türkiye

Telefon / Phone: +90-432-215-0470

Faks / Fax: +90-432-216-7519

Elektronik posta adresi / E-mail address: dryavuzselvi@yahoo.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 07 Şubat 2010 / February 07, 2010

Kabul tarihi / Date of acceptance: 26 Şubat 2011 / February 26, 2011

15. Bahar Sempozyumu'nda poster bildirisi olarak sunulmuştur. (12-16 Nisan 2011 Antalya)

Sayın Yayın Yönetmeni;

Genel olarak dünyada ve özel olarak Türkiye'de son yıllarda artan çocuk suçluluğuna, çocuk ve ailesi ile ilgili mikro düzeyde ve ülkenin sosyal, ekonomik politikaları, kültürel yapısı, göç, adalet sistemi gibi makro düzeyde etkenler sebep olmaktadır. Bu alanda çalışan uzmanların ve devletlerin, çocukların suç işlemelerine neden olacak etkenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik yapacakları çalışmalarında öncelikli hedeflerinin, sorunların tespiti ve çözüm yollarının belirlenmesi olduğu açıktır. Biz bu mektubumuzda, çocuk suçluluğunu etkileyen ekonomik ve kültürel faktörlere ilişkin açık kanıtlar içeren bir çalışmamızı sunacağız.

Bu çalışmada, Yüzüncü Yıl Üniversitesi (YYÜ) Tıp Fakültesi Psikiyatri Polikliniği'ne 2005-2010 yılları arasında adli makamlarca gönderilen ve işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği hususunda adli rapor istenen 289 olgu; cinsiyet, yaş, doğum yeri, muayene-rapor tarihleri, suç türü ve özellikleri konusunda değerlendirildi. Olguların 288'i erkek, 1'i kız'dı. Yüzde 38'i 14, %25'i 13, %20'si 15, %17'si 12 yaşındaydı. Yıllara göre dağılımda, sırasıyla 2005'te 26, 2006'da 62, 2007'de 55, 2008'de 49, 2009'da 51, 2010'da 46 olgu olduğu görüldü. Bunlardan 8'inin ikinci başvurusu, birinin üçüncü başvurusu, kalan diğerleri-

nin ise ilk başvurusuydu. En sık suç sebebi (187 olgu; %65), petrol kaçakçılığı olarak bilinen 5015-5607 sayılı petrol yasası ve kaçakçılıkla mücadele yasasına muhalefetti. Takip eden suçlar, %10 (29 olgu) kasten yaralama, %9 (25 olgu) hırsızlık, %5 (15 olgu) kamu malına zarar, %2 (8 olgu) yasadışı terör örgütüne üye olma şüphesi ve %9 (25 olgu) diğer suçlar idi. Olguların büyük çoğunluğu İran'a sınırı olan ilçelerden gelmekteydi. 289 olgunun 10'u işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğine sahip değildi (3 olgu sınır zekâ, 1 olgu hafif derecede mental retardasyon, 2 olgu orta derecede mental retardasyon, 4 olgu diğer nedenler).

Bu çalışmada dikkati çeken en önemli sonuç, "petrol kaçakçılığı" olarak bilinen suçun en sık görülen suç oluşudur. Coğrafi bölge olarak İran'la Türkiye arasındaki sınırın büyük kısmı Van'ın ilçeleri ile sınırlıdır. Sınır komşusu ülkede motorlu araçlarda kullanılan akaryakıt ürünlerinin ucuz olması, bu ürünlerin kaçak yollarla ve binek hayvanları aracılığıyla ülkemize getirilerek satılmasına ve bu yolun bir geçim kaynağı olarak görülmesine sebep olmaktadır. Çalışmamızda değerlendirilen bireylerin büyük çoğunluğu sınırdaki ilçelerden gelmekteydi ve suçların %65'i petrolün kaçak yollarla ülkemize sokulması ile ilgiliydi. Ülkemizde yapılan başka çalışmalarda en sık rastlanan suç türünün hırsızlık olduğu bildirilmiştir (1). Bizim çalışmamızda ise, hırsızlık üçüncü sıradadır ve %9'luk bir orana sahiptir. Van, sahip olduğu

yüzey alanı, 1 milyonu geçen nüfusu ve yürütülen kamu ve idari hizmetleri bakımından Doğu Anadolu'da bölgesel bir merkez niteliğindedir. Coğrafi olarak kuzeyden güneye çizilecek bir yarım daire içerisinde Rusya, Azerbaycan, Ermenistan, İran ve Irak yer almaktadır. Sınır kapılarının ve demiryolu bağlantılarının bulunması jeopolitik önemini arttırmaktadır (2). Bununla birlikte, kişi başına Türkiye ortalamasının oldukça altında bir yıllık geliri ve ortalama 8 ile 9 arasında değişen hane halkı sayısına sahip ilçeleri ile Türkiye'nin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında arka sıralarda yer almaktadır (3). Bu durum sınır bölgelerde, kötü ekonomik koşullar nedeniyle, çocukların gelir elde edebilme amacıyla kaçak petrolün ülkeye girişinde rol aldıkları ve çocukluk çağında işlenen suçların bölgesel şartlara göre de değiştiği düşüncesini desteklemektedir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre, ulusal yasalarca daha genç bir yaşta reşit sayılma dışında, 18 yaşın altındaki her insan çocuk sayılır. Çocukların korunması hakkında uluslararası düzeyde, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Birleşmiş Milletler Kuralları (Pekin Kuralları ve Riyad İlkeleri) bulunmaktadır. Ülkemizde ise, Sosyal Hizmetler ve

Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) bu kuralları düzenlemektedir. ÇKK ile getirilen modern yaklaşım, çocuğun bir suçu işlediği yönünde değil, bir suça başkaları tarafından sürüklenildiği yönündedir. Bu yaklaşım, suça sürüklenen çocuğun korunmasını, suçtan ve onu suça sürükleyen çevreden uzaklaştırılmasını temel amaç edinmiştir (4,5).

Sayın Yayın Yönetmeni, yukarıda sonuçlarını kısaca özetlediğimiz çalışmada, her ne kadar yalnızca bir bölgenin verilerinin sunulmuş ve ailelerin ekonomik durumları ayrıntılandırılmamış olsa da, çok önemli birkaç konuyu gündemde tutmak amaçlanmaktadır. Kötü ekonomik şartlar nedeniyle yasal olmayan yöntemlerle maddi kazanç elde edilmesi davranışlarının çocuklar tarafından erken yaşlarda öğrenilmesi ve benimsenmesi, bu yöntemler nedeniyle erken yaşta adli süreçlerle tanışılması, konu ile ilgili çözümler üretilmesini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca suça sürüklenen çocukların işledikleri suçun niteliğini oluşturan unsurlar arasında, coğrafi, ekonomik, sosyal çevrenin de, psikolojik sebepler gibi belirleyici bir rolünün olduğu sonucu bu çözümlerin üretilmesinde dikkate alınmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Cantürk G. Çocuk suçluluğunda adli psikiyatrik değerlendirme. STED; 2005; 2:31-35.
2. Türkiye İstatistik Kurumu: Van iline ait nüfus bilgileri. <http://www.tuik.gov.tr> (Erişim tarihi: 25.01.2010).
3. Yıldız EB, Sivri U, Berber M. Türkiye'de illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması. Uluslararası Bölgesel Kalkınma Sempozyumu, Yozgat, 2010.
4. Aydın H, Gündüz V. Çocuk güvenliğinin sağlanmasında yerel yönetimlerin rolü: "taş atan çocuklar" sorunu. Türk İdare Dergisi 2010; 468: 9-32.
5. Aydın H, Ergenç S. "Yerel Yönetimlerin çocuk suçluluğunu önlemedeki rolü". Denetim Dergisi 2009; 3: 73-78.